

Interjú Führer Ernővel az ERTI főigazgatójával

– Ősi erdészcsaládból származom, felmenőim még Mária Terézia idején jöttek át Magyarhonba. Dédapám, nagyapám a nagykapornaki jezsuita rend apátsági főerdészei voltak. Édesapám erdőmérnök lett, s így gyermekkorom óta jártam vele az erdőt, s nem csodálkoztam senki ezek után, hogy én is Sopronba mentem az egyetemre. Afféle vagány jó tanuló voltam, de főleg a reáltárgyak érdekelték. Kémiából egészen jó voltam, a „hírhedt” *Csanádi Etele* felfedeztetje lettem, és az ő ösztönzésére sorra nyertem a tudományos diákköri versenyeket. Szerettem a laborban kutatni, s úgy volt, hogy ott is maradok, de lecsábítottak Segesdre az erdészethez. Négy hónap után – nősülésem okán – visszamentem Sopronba mint tudományos ösztöndíjas.

– *Nyilván a Kémia Tanszékre*

– Nem. Az Ábrázoló Geometriára. A *Kecskés* volt akkor a rektor, aki talán azt sem tudta, hogy van ilyen tanszék. Egy év után megkérdeztem tőle, hogy milyen perspektívával tud bízni. Azt mondta, hogy semmilyen. Invitált az ERTI, hogy menjek át hozzájuk az Ökológiai Osztályra. Átmentem... 1979 novemberében.

– *Most meg mint főigazgatót kérdezgetlek, akivel meglehetősen nehéz volt időpontot egyeztetni. Pedig már a megalkalulásotokkor óva intették a megbízót, hogy a sokféle adminisztrációs munkától kíméeljék a kutatókat, mert az ő feladatuk a folytonos kutatás.*

– Hát ennél rosszabb a helyzet. Mert nemhogy az adminisztráció nőtt meg, de az igazgatónak inkább menedzsernek kell lennie, mint kutatónak. Az Intézet költségvetéséért kell küzdeni évről évre, hogy a likviditása megmaradjon, hogy egyáltalán dolgozni tudjunk. Mert a Minisztérium nemcsak azt várja el, hogy magas fokú kutatási eredményeket produkáljak, hanem elsősorban azt kéri számon, hogy jók-e az ökonómiai paramétereink az év végén.

– *Egyszóval a pénzkutatás a legfőbb tevékenységed!*

– Mondhatni. De azért meg kell jegyezni, hogy most már felismerték, hogy az a 30 százalék, amit a működésünkhöz adnak, az nem elég. Ebből Az összegből kell olyan kutatásokat végezni, amelyekből a további 70 százalék megszerzésére van esély.

Ha nem tudjuk ezt megtenni, könnyen ki vagyunk téve annak, hogy utcára kerülünk és szakmánk így elvesztheti egyedüli háttérintézményét, az ERTI-t.

– *De hiszen egy miniszter jelentette ki, hogy azokat a kutatókat, akik nem hozzák a pénzt, fel kell számolni, el kell zavarni.*

– Márpedig nem minden kutatási eredményt lehet azonnal aprópénzre váltani. Ezt minden komoly ember tudja. És azt is tudja, hogy milyen diszciplínák (tudományág) azok, ahol kutatni kell. Intézetünk feladatfinanszírozásból él. Az előbb említett összeget alapellátásra kapjuk. A többire pályázni lehet, de azt, a Minisztérium dönti el, hogy melyek azok a témák, amelyeket jónak tart és támogat. Pályázatokkal így újabb 15-20 százalékot nyerhetünk a költségvetésünkhöz. A még szükséges 50 százalékot – ahogy mondani szoktuk –, összekaparjuk, ahonnan tudjuk. A Nemzeti Kutatásfejlesztési és Technológiai Hivatalnál is pályázunk, ahol főleg gazdaságorientált, versenyképesség-fokozó témákban van esélyünk nyerni. Ide szólóban nem is nagyon férünk be, ezért az Egyetemmel közösen pályázunk. Ez is hoz úgy 20 százalékot. Továbbá a szakma is egyre jobban felismeri, hogy szüksége van a kutatási eredményekre olyan témákban, amit a gyakorlat házon belül, a maga eszközeivel nem tud megoldani. Ez lehet szaktanácsadás, ökonómiai elemzés, ami azonnal vagy belátható időn belül felhasználható. Ilyen az erdővédelem, és

az egyéb biológiai témákban való kutatás. Ezekkel a munkákkal is hozunk 15 százalék körüli pénzt. Azután van még a nemzetközi kitekintésből származó mintegy 5 százalék biztos bevétel. Végül a saját termeléseink, csemetekert, erdőgazdálkodás, és egyéb bérleti díjakból származó összeg.

– *Hát mit is lehet mondani erre. Majd fél órája csak arról beszélünk, hogy hogyan lehet pénzt szerezni, s igazán szakmai kérdések nem is kerülhettek szóba.*

– A Minisztérium eddig biztos pénzt elsősorban a nemzetközi kötelezettségekből reá háruló feladatokkal, valamint a biológiai alapokkal összefüggő kutatási témákra adott. E pillanatban nem tudjuk még 2008-ra vonatkozó döntését, és ez nagyban növeli egzisztenciális bizonytalanságunkat.

– *Ez az EU más tagországaiiban is így van?*

– Az Európai Erdészeti Kutatóintézet felmérése alapján (ahol alapító tagok vagyunk) látni kell, hogy átlagban az alapellátás 70 százalékát az állam fizeti. Mert tisztában vannak vele, hogy a kutatások általában nem rövid távra vonatkoznak, és hogy jóval több időt vesznek igénybe, mint egy költségvetési esztendő. És ez fokozottan igaz az erdőre. Az egy-két százezer forintért vállalt csip-csup munkákkal a kutató elapórozza energiáit, s mondhatni egy ilyen folyamat hosszú távon a kutatás halálát jelenti. Csak a maradék 30 százalékos kutatási kapacitással lép ki a „piacra”, de ezzel a struktúrával nem kérdőjeleződik meg az Intézet léte. A sok felaprózódott téma nem engedi meg, hogy igazán hosszú távon értékálló kérdésekkel foglalkozzunk. Legalábbis olyanokkal, mint elődeink.

– *Hogyan is volt annó?*

– Az 1898-as alakulásakor az volt a cél, hogy a kutatás a hasznosítható eredményekkel szolgálja a gyakorlatot. Példamutató összefogást tapasztalhatunk a korabeli érintettektől. A Minisztériumban *Darányi Ignác*, Az Egyesületben *Bedő Albert*, Selmechányán *Fekete Lajos*, *Vadas Jenő* és sorolhatnám az ügy mögé egy emberként odaállókat.

– *Nagyformátumú kérdésekben nagyformátumú emberek. Ilyen egyszerű ez.*

– Igen, és hozzátartozik, hogy olyan erdőbirtokosokkal voltak „körülvéve” mint a Széchenyiek, Pálffyak, Bánffyak, Somssichok, Festeticsek, Waldbotok hatalmas erdőbirtokokkal, s nyilvánvaló anyagiakkal. Noha az állam tartotta fenn a kutatóállomásokat, de volt olyan bölcs, hogy tudta, hogy az eredmények a magánerdőbirtokokon keresztül a nemzetet, az országot gazdagítják. *Vadas Jenőnek* – aki 24 évig volt az Intézet igazgatója – nem az volt a feladata, hogy néha megalázó módon pénz után kuncsorogjon, csak hogy előteremtse a működőképességhez szükséges forrást.

– *Mennyi volt akkor az Intézet létszáma?*

– Kezdetben nagyon kevés volt. De akkor a selmeczbányai professzorok is feladatot kaptak, vállaltak. Vadas mellé egy-két segéderdőmérnök volt rendelve. A kialakult kísérleti állomási rendszer az akkor létező szakiskolákhoz volt telepítve, és azoknál dolgozott 1-2 fizetett kutató. Vadas Jenő óriási szaktekintély volt nemzetközileg is. Magyarország 1903-ban lépett be az Erdészeti Kutatóintézetek Nemzetközi Szövetségébe, a IUFRO-ba, s 1910-ben Vadas lett – egészen 1922-ben bekövetkezett haláláig – annak elnöke.

– *Melyek voltak a főbb kutatási témák annakidején?*

– Mindenekelőtt a hegy- és dombvidéki erdőgazdálkodás fejlesztése, a biológiai összefüggések feltárása. Kutatták, hogy mi történik a különféle emberi beavatkozások hatására a megmaradó vágásterületeken, az állományokban. Itt kell megemlíteni a honosítási kísérleteket, amit a világban szerteágazó erdőbirtokosok kezdeményez-

tek. Az a faállomány, ami külhonban megtetszett nekik, rövidesen Magyarország területén is ilyen-olyan alakban felbukkant.

– *Jó példa erre a hárombutai duglászos.*

– Úgy van. És ezeknek az állományoknak az összehasonlító vizsgálatát mind meg kellett tenni. Egyszóval az erdőbirtokosok elfogadták Darányi kezdeményezését, aki felismerte, hogy elengedhetetlen a szigetszerűen élő szellemi erőink koncentrációja és a legújabb természettudományi ismeretek intézményesített formában történő hasznosítása. Óriási dolog volt ez. Az erdészeti ágazat az addigi, tapasztalatokra és spontán megfigyelésekre épülő metodikájából a kutatások révén kezdett áttérni a kísérleti eredményeken alapuló gazdálkodásra. A tudatos megfigyelés felismeréséből alakultak ki a meteorológiai mérőállomások, az erdőművelési kísérletek. Az erdészeten nem lehet rövid távú érdeklődés. Az nem érvényesülhet a hosszú távú érdekek kárára. Az utóbbi érdekeket pedig, melyeket ma társadalmi elvárásoknak mondhatnánk, elsősorban az állam képviselheti. Kutatni sem lehet rövid távon.

– *Nyilván a hosszú távú érdekeket nem lehet lókupecsi magatartással képviselni.*

– Most különösen nem, amikor az állami birtoktulajdon mellett feljövőben van a magánerdő-tulajdon. Elég, ha csak a betelepítendő földterületekre gondolunk. A ma még kis területű erdőtulajdonosok nem tudják finanszírozni a kutatást. A tervbe vett nagyarányú erdőtelepítés pedig egyértelműen nemzeti érdek.

– *Az összefogást hiányolod ezen a téren, hogy az erdészek egységben gyakoroljanak nyomást az államra?*

– Igen, mert hiszem, hogy csak ez vezethet eredményre. Hiányzik a távlatos gondolkodás, a máról holnapra való élés nem jó közege a hosszú távú kutatásnak. És ez nem politikafüggő. Ez mondhatni kizárólag személyfüggő. Néhány azonosan gondolkodónak kellene egyszerre lenni jókor jó helyen. A biológiai rendszerek megismerésében nem szabad azt a kérdést feltenni, hogy ha három év múlva nem veszem hasznát, akkor arra nincs szükség. A kutatást nem lehet csak jövedelmezőség-növelő kérdésként kezelni. Az erdő folyton változik, nemcsak mert bonyolult életközösség, hanem mert a ráható környezeti tényezők is folyton változnak. Amit a kutatás ma végez az erdőben,

annak az eredményét nem mi fogjuk hasznosítani, ha hasznosítani érdemes, hanem a következő nemzedékek.

– *Mert az is eredmény, ha megtudjuk, hogy nem érdemes. És itt jegyzem meg, hogy többször ballottam azt a vádat, hogy ti csak az ültetvényszerű, vagyis a rövid távon hasznot hozó erdőkkel foglalkoztok.*

– Ez így nem igaz. Mert ha szerény körülmények között is, de folytatjuk a természetközeli erdőgazdálkodás eddig végzett megfigyeléseit. De sajnálatomra a finanszírozás iránya eldőnti az arányokat. Még ha akarnánk, akkor sem tudnánk most ezen változtatni, mert fenn kell maradnunk. Azt hiszem, a forrásnyújtóknak kellene átgondoltabbnak lenniük. De működtetni kell az erdővédelmi hálózatot, és a klasszikus erdőművelés kérdéskörével is foglalkozunk éppúgy, mint az erdészeti nemesítéssel, ökológiával és ökonómiával. Az erdővédelmi kutatások igen elismertek, melyet az érintett kiadványokkal is nyomon lehet követni.

– *Végtelenül sajnálom, hogy megszűnt a kerületvezetők régi értelemben vett szolgálati naplója, amelyekben a megfigyelések kincsesbányája volt. Ezek elenyésztek, pedig ma is nagy hasznukat vennénk különösen az egyes szélsőséges zöldek támadásánál. Figyelembe veszitek a kerületvezetők észrevételeit, jelzéseit?*

– Az előbb már érintettük a személyfüggő szemléletet. Amit az erdész megfigyelt, azt a tudomány meg tudja magyarázni, hasznosíthatóvá tenni, és ha vannak összefüggések, akkor arra felhívja a figyelmet. Igen jó kapcsolat volt a gyakorlat és a tudomány között. Ha régen egy kutató üzent, hogy ekkor meg ekkor megy, hintóval fogadták, segítőt adtak melléje, és enyhe túlzással a tenyerükön hordták. Természetesen nem ezt hiányolom, de mégis más volt. Mert tudták, hogy a közös munkának előbb vagy utóbb lesz eredménye, lásd például a homokfásítást. Kétségtelen hogy ebben a hajzás világban egészen más a helyzet, de mégis azt mondom, hogy a szakmának kellene jobban ütni a vasat a kutatásért. Mert, ha helyettünk más fogja átvinni a kutatást, pl. a biológusok, akkor kis túlzással, de be fogják bizonyítani, hogy az erdész csak rosszat akar az erdőben.

– *Azt hiszem, hogy ehhez valamivel több, nemzetben való gondolkodásra lenne szükség, amolyan széchenyisen. De nem arról van-e szó, hogy nem azt kutatjuk, hogy hogyan működik a ter-*

mészet, hanem hogy hogyan működ- tessük?

– Több vád éri az zrt.-ket, hogy profitorientáltak. A profitot azonban csak úgy tudják megtermelni, ha megőrzik azt a természetet, amivel dolgoznak, ami a munkájuk tárgya. Ahhoz, hogy tartamosan jövedelmet tudjanak húzni az erdőből, az ökológiai tartamosságot fenn kell tartani. Az ökológiai tartamosságot, vagyis azt, hogy a termőhely termőképessége ne romoljon.

– *No de közben az erdők denaturálódhatnak, mert csak sejtjük hogy bányafaj tűnik el a folyamatos használat miatt. A fa nem tud szaladni, az marad. Példa volt erre a hajdani vegyszerezés évekig tartó hatása.*

– Az erdőgazdálkodás a legkíméletesebb beavatkozások sorozatára épül. Gondoljunk csak a talajra. Nálunk sérül a legkevésbé. A Lymantria ellen sem azért permeteztünk elsősorban, hogy teljesen elpusztítsuk egyedeit, hiszen tudjuk, hogy gradációjuk előbb utóbb összeomlik, hanem azért, hogy a turisták bőrét kíméljük, s nehogy a levesükbe pottyanjon egy-két szőrös hernyó. Akkor megy tönkre egy biotóp, ha lerontom a termőképességet. Nem lehet a bükkfát, a tölgyfát és az alatta lévő lágyszárút egy kalap alá venni, mert a természet „nagy háztartásában” mindig a szervesanyag-produktum a lényeg, más néven a produktóbiológia a meghatározó. Erről egyesek nem akarnak hallani. Az erdész szerepe elsősorban a szervesanyag-produkció minőségi fokozásában van.

– *Amiről beszélni kell az oktatás körül kialakult helyzet. E téren már nem is homokszemek de kavicsok kerültek a fogaskerekek közé.*

– A kutatási eredmények közvetítése a társadalom felé a legeredményesebb akkor, ha minél közelebbi kapcsolatban vagyunk a gazdálkodóval. Az oktatáson keresztül is átadható az a tudás, amit a kutató megismert. A legrégibbi kapcsolatunk az alma máterrel van, ez nyilvánvaló. Ezért működhet kihelyezett egyetemi tanszék Sárváron az ERTI közreműködésével. Az ERTI kutatói járnak oktatni szerte az országban. Erdészeti ismeretek tárgyait oktatják, Gödöllőn, Budapesten, Debrecenben. Ez utóbbi városból jött három éve a megkeresés, hogy oktasunk, mert helyi kollégákkal csak részben tudják magas színvonalon a feladatot megoldani. A debreceni egyetem felkérte az Intézetet, hogy támogassuk egy kurzus indításában. De

közben keresett Gödöllő is. Ma már elképzelhetetlen, hogy ha felkérnek egy tudományos fokozattal rendelkező kutatót, hogy oktasson, a felkérést azzal utasítja vissza, hogy „azért nem megyek hozzátok oktatni, mert nem tartom szerencsésnek, hogy ti is erdészeti tárgyat adtok le”. Eddig is volt ilyen jellegű oktatás Debrecenben, csak más előadókkal. Ha mi nem adnánk elő, leadná más az anyagot, ez egészen biztos, mert szükség van a mezőgazdasággal foglalkozó magántulajdonosok és gazdálkodók erdészeti ismereteinek gyarapítására.

Értem Sopron aggodalmát, ami biztos abból táplálkozik, hogy ha máshol megerősödik az oktatás, akkor az alapképzést le tudják adni, majd tovább erősödnek, s onnan már csak egy lépés az erdészeti kar alapítása. Nos, erre van egy ellenérvem. A vadgazda-képzés is „szétfolyt” az országban, és nem tudtunk ellene tenni semmit. Végül is, Sopronban is van mindféle képzés. Művészeti, pedagógiai, közgazdasági, miegymás, hiszen az egyetemi autonómia erre lehetőséget ad. Ott tartunk, hogy Debrecenben nincs erdészeti szakirány és kezdeményezésünkre, ill. bábáskodásunkkal erdőmérnök-képzés nem is lesz. Targyakat adunk le, mint az erdészeti termőhely-ismerettan, természetszerű erdőgazdálkodás alapjai, ültetvényeszerű erdőgazdálkodás, erdővédelem alapszinten. Nincs semmiféle sanda szándékunk, viszont nagyobb veszélynek érzem, hogy a Sopronban képzett

PhD-sek, amikor befejezik tanulmányaikat, és nincs hol elhelyezkedniük, valószínűleg elfogadnak majd egy-egy oktatói állásra szóló invitet más egyetemen is. Az persze kérdés, hogy egy kezdő oktató jobb lesz-e, mint egy megfelelő tapasztalatokkal rendelkező öreg „róka”.

– *Meggyőződésem, hogy a fejpénz bevezetése okozta szerte a hazában ezt a zűrzavart. No, de térjünk át a Vándorgyűlésre.*

– *Honnan az ötlet, hogy ebben a pénzügyi időszakban a Vándorgyűlés rendezésére adtátok a fejeteket?*

– Régi vágyunk volt. Évekkel ezelőtt már meg akartuk valósítani, de valahogy mindig elmaradt. Abból indultunk ki, hogy 100 évenként végül is lehet rendezni egy rendhagyó Vándorgyűlést. Olyant, amikor nem a terepi bemutatók a meghatározók, hanem a tudomány. Megmutatjuk magunkat, hogy mit is csinálunk. Tudjuk, hogy ez egy nagy vállalkozás, de erőt érzünk arra, hogy mi ennek is meg tudunk felelni. „Kutatással az erdőért” filozófián alapul a rendezvény. Többen kérdezték, hogy miért éppen Debrecenben. Nos, az eredeti szándék Gödöllő volt, de ott nem tudtak a felújítások miatt fogadni. Sopronban pedig a 200 éves évforduló eseményeit nem akartuk terhelni. Mindenesetre szeretettel várunk mindenkit, ismerjék meg tevékenységünket, mely 110 éve kezdődött, s remélem még újabb évszázadon keresztül is igény lesz rá.

Pápai Gábor

I. Erdész-közgazdász Találkozó és Mészáros Károly Emlékülés

2008. június 26-27-én Sopronban

A NYME EMK Erdővagyon-gazdálkodási Intézet Erdészeti Politikai és Ökonómiai Tanszéke az erdészeti felsőoktatás 200 éves jubileuma, a Tanszék megalakításának 85 éves évfordulója, az EVGI megalakulásának 10 éves évfordulója alkalmából, és prof. dr. Mészáros Károly halálának egyéves megemlékezéséül megrendezi az „Erdész-közgazdász”-ok első találkozóját.

Várjuk mindazok jelentkezését, akik az elmúlt évtizedekben erdészeti vagy faipari és közgazdász végzettséget szereztek, valamint azokra a közgazdászokra is számítunk, akik az erdészet vagy a faipar területén dolgoznak

Felkért előadók és hozzászólók az FVM, az MNV Zrt., az MGSZH Erdészeti Igazgatóság, az ERTI és a NYME szakemberei, vezető szakértők.

A programot (étkezések, kiadványok) önköltséges módon kívánjuk megszervezni, részvételi díja: 16 000 Ft + ÁFA.

NYME – EMK – Erdővagyon-gazdálkodási Intézet

9400 Sopron, Bajcsy-Zs. u. 4.

Telefon/fax: 99/329-911;

e-mail: uzemtan@emk.nyme.hu

www.erdogazdalkodas.hu